

वामदेवो गौतमः। अग्निः, ७-८ सोमकः साहदेव्यः, ९-१० अश्विनौ। गायत्री

अग्निर्होता नो अध्वरे वाजी सन्परिणीयते। देवो देवेषु यज्ञियः ॥ ४.०१५.०१

नः- अस्माकम्। अध्वरे- ध्वररहितकर्मणि। देवेषु। देवः। यज्ञियः- पूज्यः। होता- देवाह्वाता।

वाजी- बली। सन्। अग्निः। परि नीयते- परितः प्राप्यते ॥१॥

परि त्रिविष्ट्रध्वरं यात्यग्नी रथीरिव। आ देवेषु प्रयो दधत् ॥ ४.०१५.०२

देवेषु- देवतासु। प्रयः- हव्यम्। दधत्- धारयन्। अग्निः। रथीरिव- महारथ इव। त्रिविष्टि- त्रिवारम्। अध्वरम्। परि याति- परिगच्छति ॥२॥

परि वाजपतिः कविरग्निर्हव्यान्यक्रमीत्। दधद्रत्नानि दाशुषे ॥ ४.०१५.०३

वाजपतिः- हव्यपालकः। कविः- क्रान्तदर्शी। अग्निः। दाशुषे- दात्रे। रत्नानि। दधत्- धारयन्। हव्यानि- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यानि। परि- परितः। अक्रमीत्- क्रामति व्याप्नोति ॥३॥

अयं यः सृज्ये पुरो दैववाते समिध्यते। द्युमाँ अमित्रदम्भनः ॥ ४.०१५.०४

अयम्- एषः। द्युमान्- प्रकाशयुक्तः। अमित्रदम्भनः- शत्रुदम्भकः। दैववाते- दिव्यप्राणे। सृज्ये- यः प्राप्तान्शत्रून्जयति तस्मिन्निति दयानन्दः। पुरः- प्रत्यक्षतः। समिध्यते- उद्दीप्यते ॥४॥

अस्य घा वीर ईवतोऽग्नेरीशीत मर्त्यः। तिग्मजम्भस्य मीळुषः ॥ ४.०१५.०५

वीरः- अध्यात्मसाधकः। मर्त्यः- मनुष्यः। तिग्मजम्भस्य- तीक्ष्णतेजसः। मीळुषः- आनन्दकरस्य। ईवतः- गतिमतः। अस्य- एतस्य। अग्नेः। ईशत- ईश्वरो भवति ॥५॥

तमर्वन्तं न सानसिर्मरुषं न दिवः शिशुम्। मर्मज्यन्ते दिवेदिवे ॥ ४.०१५.०६

अर्वतम्- अश्वम् । न- इव स्थितम् । सानसिम्- सम्भजनीयम् । अरुषम्- रोचमानम् । दिवः शिशुं
न- दिव्यम् । तम्- अमुमग्निम् । दिवेदिवे- प्रतिदिनम् । मर्मृज्यन्ते- शोधयन्ति ॥६॥

बोधद्यन्मा हरिभ्यां कुमारः साहदेव्यः । अच्छा न हूत उदरम् ॥ ४.०१५.०७

यत्- यदा । कुमारः साहदेव्यः- देवसहचरोग्निः क्रतुः । हरिभ्याम्- प्राणाश्वाभ्याम् । मा- माम् ।
बोधत्- अबोधयत् । तदा । अच्छ- आभिमुख्येन । हूतः- आहूतः । न- इव । उदरम्-
उद्गतवानस्मि ॥७॥

उत त्या यजता हरीं कुमारात्साहदेव्यात् । प्रयता सद्य आ ददे ॥ ४.०१५.०८

उत- अपि च । कुमारात्- द्यावापृथिव्योः कुमारात् । साहदेव्यात्- देवसहचरादग्नेः । यजता- पूज्यौ ।
प्रयता- नियतौ । त्या- तौ । हरी- प्राणाश्चौ । सद्यः- क्षणेन । आ ददे- गृह्णामि ॥८॥

एष वा देवावश्विना कुमारः साहदेव्यः । दीर्घायुरस्तु सोमकः ॥ ४.०१५.०९

देवौ- हे द्योतकौ । अश्विनौ- हे प्राणापानेशनशक्तिभूतौ । एषः- अयम् । कुमारः- द्यावापृथिव्योः
कुमारः । साहदेव्यः- देवसहचरः । सोमकः- सोमयुक्तोग्निः । दीर्घायुः- दीर्घप्राणः । अस्तु- भवतु ।
वात्सल्यादयमाशीर्वादः ॥९॥

तं युवं देवावश्विना कुमारं साहदेव्यम् । दीर्घायुषं कृणोतन ॥ ४.०१५.१०

देवावश्विना- हे देवावश्विनौ । युवम्- युवाम् । कुमारम्- द्यावापृथिव्योः कुमारम् । साहदेव्यम्-
देवसहचरम् । तम्- अमुमग्निम् । दीर्घायुषम् । कृणोतन- कुरुत ॥१०॥